

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXVII. De accidentibus remanentibus in hoc sacramento.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Super Quæstionem septuagesimamseptimam.

In quæst. ista, de accidentibus eucharistie omnia tanta opinio variare, ut solidior rationabiliorque via appareat, notandum duxi, duplicem esse opinionem de modo essendi istorum accidentium

QVÆSTIO LXXVII

De accidentibus remanentibus in hoc sacramento, in octo articulos diuisa.

INDE considerandum est, de accidentibus remanentibus in hoc sacramento.

Et circa hoc quaruntur octo. Primum, Vtrum accidentia, quæ remanent, sint sine subiecto.

Secundò, Vtrum quantitas dimensionum, sit subiectum aliorum accidentium.

Tertiò, Vtrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquid corpus extrinsecum.

Quartò, Vtrum possint corrumpi.

Primo, Vtrum accidentia, quæ remanent, sint sine subiecto. Et hæc opinio sequitur Scot. in 12. dist. 4. Altera aut opinio tenet, vltra conseruationem addi nouam actionem diuinam conseruentem accidentibus his nouum modum essendi. I. per modum substantiæ, & hæc opinio sequitur D. Tho. in hac quæ-

stione, dicens collatum esse dimensionibus habere substantiæ proprietatem, actum, vim, atque virtutem. Et vt plenus quod dicitur intelligatur, manifestemus ex differentia seu differentis inter has opiniones, primo quo ad esse, nam cum accidens in subiecto non sit quod est, sed quo est, ex sola conseruatione accidentis in suo esse non conseruatur subiecto, non acquiritur accidentis nouum modum essendi, sed perdit priorem modum significatum, per ly in: definit enim esse actualiter inherens: sed vbi conseruationi apponitur collatio noui modi, accidens non solum perdit actualiter inherere, sed acquirit nouum essendi modum, vt quod prius fuerat quo est, modo sit quod est, & hic est modus essendi substantiæ. Et huic differentie annectitur altera, quod conseruatio sola accidentium sine subiecto est velut violenta, hoc est, qd si fieret ab agente secundo, esset violenta: quemadmodum si lapis absq; aliquo subiecto sola agentis virtute sustineretur in loco superiori. Et ratio violentiæ est: quia accidens cum suo esse separatum ab inesse sustinetur, vt prius erat: I. vt quo est, ex quo non acquiritur alium essendi modum: sed si accidens cum modo essendi per modum substantiæ, conseruatur sine subiecto, naturaliter conseruatur in supernaturaliter acquisito essendi modo Secundo, differunt quo ad esse subiectum: nam ex sola conseruatione accidentium sine subiecto, dimensiones non sunt plus subiectum aliorum accidentium; quam prius erant: prius aut erant solum receptiua accidentium, & non sustentatiua eorumdem. post separationem igitur tam dimensionum, quam reliqua accidentia remanent sine subiecto sustentante. Et inter dimensiones, & alia accidentia hoc interest, qd accidentia alia retinent subiectum receptiuum si ipsas dimensiones, ipsa vero quantitas caret etiam receptiuo, sed vbi quantitas, collatus ponitur modus substantiæ, ipsa quæ dem nec sustentatiua eget (quonia est per modum substantiæ) reliquorum vero accidentium ipsa est & receptiuum, & sustentatiuum receptiuum quidem ex se, sustentatiuum vero ex acquisito modo substantiæ. Tertio, differunt secundum actionem, quia sola conseruatio non constituit actum substantiæ, & per modum substantiæ, sed modus essendi per modum substantiæ constituit actum, vt quod respectu omnis producibilis, cuius ibi saluatur actuum, vt quo. Quarto differunt, quo ad positionem, seu potentiam passiuam, quæ per solum conseruationem non acquirunt nouam aliquam potentiam passiuam: sed si collatus ponitur modus substantiæ, collata consequenter ponitur vis atque potentia substantiæ, vt possit. I. inde fieri quicquid possit ex substantia, si esset. Quod rationabilior autem sit opinio ponens conferri dimensionibus modum vimque substantiæ, ex duobus apparet. Primo, quia sic saluatur naturaliter omnes, quæ ad sensum apparent mutationes à naturalibus agentibus circa eucharistiam: nam supposito hoc vno miraculo quæcumq; sunt, naturaliter saluantur, ac si fierent in substantia: quoniam supponitur vice substanti-

tia, quantitas. I. habens modum, vim, proprietatemque substantiæ. Secundo apparet, quia non est hic affirmandum miraculū, quod non sequatur ex conseruatione, & paucitas miraculorum prælegenda est potius quam multitudo: sed sic ponendo, vni solum miraculum ponitur, qd est conseruationis est annexum.

Quintò, Vtrum ex eis possit aliquid generari.

Sextò, Vtrum possint nutrire.

Septimò, De fractione panis consecrati.

Octauò, Vtrum vino consecrato possit aliquid permisceri.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum accidentia remaneant sine subiecto in hoc sacramento.

AD PRIMVM sic proceditur. Vt, qd accidentia non remaneant in hoc sacramento sine subiecto. Nihil enim in ordinatum, aut fallax debet esse in hoc sacro veritatis: sed accidentia esse sine subiecto, est contra-

no est intelligibile absque nouo miraculo. Et hinc quoque apparet soliditas huius opinionis, dum vnicò miraculo salua: omnia apparentia, & naturalitatem omnium actionum, & passio num. Nec immediata conseruatio horum à Deo, prohibet corruptionem naturalem eorumdem: quoniam non plus ex immediata conseruatione manentur, quam cum mediante substantia conseruantur: est enim conseruatio Dei suauis rebus conseruatis, & ideo non conseruatio diuina, sed res conseruata, succumbit agenti naturali corruptenti. Nec oportet sollicitum esse circa entitatem prædictorum. I. modi essendi proprietatis vis, virtutisq; substantiæ ipsa siquidem res de genere accidentium, pura quantitas cum suo esse, sit à Deo vis virtusque substantiæ, habens actum modumq; substantiæ. Manifestatur autem hoc esse non solum possibile, sed rationale discurrendo per ea quæ apparent, & opinata in philosophia videmus imprimis in elementis quædam non semina, sed proportionalia seminibus cum generantur animalia ex putrefactione. Videmus quoque imperfectissima entia, qualia sunt semina, vicem gerere perfectorum animalium cum generantur animalia perfecta per propagationem: opinatur quoque dari proportionalia membra, puta in caribus corde aliquid proportionale, loco cordis credimus quoque lumen effici vim astri illius, in quo recipitur, puta lunæ: tenent multi, vt infra patebit, accidentia propria esse vires ipsas substantiarum. Ex quibus omnibus, si aduerterimus quantitas esse rem propinquæ, & quasi proportionalis naturæ cū materia, non apparebit impossibile aut à ratione alienum, qd ipsamet res, quæ est quantitas, fiat vicemateria, & sit, ac suppleat materiæ officium, velut quoddam proportionale materię, sicut proportionale cordi facit officium cordis: nec oportet aliam entitatem querere: quoniam accidentia fluunt à principijs essentialibus substantiæ ex hoc ipso, qd à principijs illis fluunt, sunt non solum accidentia, puta calor, sed sunt vis & virtus substantiæ; ita qd possunt producere substantiam, vt inferius amplius patebit (quamuis quidam sentiant contrariū) ita quantitas eucharistie potest sortiri à suprema omnium substantiarum, vt ipsamet quantitas sit vice substantia. &c. multo enim vehementioris ac inimicioris efficacitæ est primæ substantiæ actio, quam quicumque fluxus accidentis à principijs substantialibus subiecti. Hic est ergo modus, quo facillime absque multiplicatione tam miraculorum, quam entitatum, saluantur apparentia circa accidentia eucharistie inter agendum, & patiendum.

Quibus prælibatis, ad singula descendendo, perspice in 1. articulo huius literæ in responsione ad quartum, primum quod diximus, scilicet qd accidens transire de quo est, in quod est, & est deinceps compositum ex quod est, & quo est. Perspice secundum in articulo 2. in responsione ad primum, quantitatatem transire de subiecto medio in recipiendo, in subiectum in sustentando. Perspice tertio in articulo 3. in responsione ad tertium id quod

Tertia S. Thomæ. II 2 quod

Supra q. 75. ar. 5. & 1. di. 47. ar. 4. co. & 4. dist. q. 1. art. 1. & 4. con. c. 2. a. 7. & 65. & quol. 1. ar. 1. & quol. 4. ar. 5. & op. 2. c. 8. & 1. Cor. 1. nec. 5.

Non alio modo presentem sed vide in lib. dist. 4. art. 4.

ipsonem

eg. 2. 1.

op. 1.

corp. 1.

ca. 1.

ca. 1.

ad diximus de acci-
dentibus fluentibus
a substantia, sed oc-
currunt in hoc loco
duo tollerabilia Sco-
te in 12. di 4. Primū
est, q̄ forma substā-
tialis geniti non sit
immediate a forma
substāciali generātis.
Sc̄d̄m est, q̄ quali-
tates agunt in virtu-
te formę substantia-
lis, producendo sub-
stantiam. Et Sco. qui
dem loqū circa hęc
processum facit: ego
autem quia de sacra-
mentis tracto, &
huiusmodi disputa-
tio nō est necessaria
ad sacramenti noti-
tiam, pertranseundū
censeo: declarando
tamen sensum Au-
ctoris, quem noluit
forte intelligere Sco-
tus: quoniam si illum
intelligisset, non sic
arguisset.

Cū dicimus quali-
tates agere in virtu-
te formę substantia-
lis, non somniamus
rem aliā absolutam
aut respectivā, sed
ipsam qualitatem esse
virtutem illius sub-
stācie. sicut dicimus
semen esse virtutem
generātis. & propte-
rea sicut conseruato
semine, semen bouis
generat bouē, & se-
men hominis gene-
rat hominē, procul-
dubio in virtute ho-
minis a quo fluxit
(sol. n. & homo ge-
nerant hominem, vt
dicitur 2. phys.) &
tū non oportet se-
men illud subordi-
nari defuncto ho-
mini ita quōd refer-
ratur ad illum, aut
moueatur ab illo: sicut
est enim seruari sicut
fluxit ab illo: ita
qualitas unī conuer-
si in sanguinē Chri-
sti, quia erat virtus
uini, si pro quia, con-
seruatur sicut erat,
productiua est vini.
conuerteret. n. gur-
tam aquę in vinum
non minus, quā si
substantia vini sub-
esset. Nec oportet
agere in virtute il-
lius, quia est virtus,
quę fluxit ab ipso:
sed hęc metaphysi-
cis resolutione reser-
uamus. Reliqua
quę supra diximus,
in artic. 5. & 8. clare
habentur.

Lib. 4. me. ca. 2. text. 28. to. 3.

Referetur de conse. dist. 2. q. 1. species.

675. ar. 3. &

In li. 4. Tri. m. an. e. me

rum ordinē, quē Deus naturę
indidit: videtur etiam ad quan-
dam fallaciam pertinere, cum
accidentia naturaliter sint signa
naturę subiecti: ergo in hoc sa-
cramento non sunt accidentia
sine subiecto.

¶ 2. Præter fieri non potest etiam
miraculose, q̄ definitio rei ab
ea separatur, vel q̄ uni rei con-
ueniat definitio alterius rei, pu-
ta q̄ homo manens homo, sit
animal irrationabile: ad hoc nō
sequeretur contradictoria esse
simul: hoc enim quod signifi-
cat nomen rei, est definitio, vt
dicitur in 4. metaph. * sed ad de-
finitionem accidentis pertinet,
q̄ sit in subiecto: ad definitio-
nem verō substantię, quod per
se subsistat, non in subiecto: nō
ergo potest miraculose fieri, q̄
in hoc sacramento sint acciden-
tia sine subiecto.

¶ 3. Præter. Accidens indiuidua-
tur ex subiecto: si ergo acciden-
tia remanent in hoc sacramen-
to sine subiecto, non erunt indi-
uidua, sed uniuersalia: quod pa-
tet esse falsum, quia sic non es-
sent sensibilia, sed intelligibilia
tantum.

¶ 4. Præter. Accidentia per conse-
crationē huius sacramenti, non
adipiscuntur aliquam compo-
sitionem: sed ante consecratio-
nem non erant composita, ne-
que ex materia & forma, neque
ex quo est, & quod est: ergo etiā
post consecrationem non sunt
composita altero horū modo-
rū, quod est inconueniens: quia
sic essent simpliciora, quā an-
geli: cum tamen hęc accidentia
sint sensibilia: non ergo accide-
ntia remanent in hoc sacramen-
to sine subiecto.

SED CONTRA est, quod Gre-
gor. * dicit in Homil. Paschali,
quod species sacramētales sunt
illarum rerū uocabula, quę an-
te fuerunt, scilicet panis, & ui-
ni: & ita cum non remaneat
substantia panis, & uini, uide-
rur, quod huiusmodi species re-
maneat sine subiecto.

RESPON. Dicendum, quod
accidentia panis & uini, quę sen-
su deprehenduntur in hoc sacra-
mento remanere post consecra-
tionem, non sunt sicut in subie-
cto in substantia panis, & uini,
quę non manent, ut supra * ha-
bitum est: neque etiam in for-
ma substāciali, quę nō manent,
& si remaneret, subiectum esse
nō posset, ut patet per Boc. * in
lib. do. Trini. Manifestum est er,
q̄ huiusmodi accidentia non

sunt in substantia corporis, & sanguinis Christi si-
cut i subiecto: quia substantia humani corporis nul-
lo modo potest his accidentibus affici: neque etiā
est possibile, quod corpus Christi gloriosum, &
impassibile existens, alteretur ad suscipiendas hu-
iusmodi qualitates. Dicunt autem quidam, quod
sunt sicut in subiecto in aere circumstante: sed nec
hoc esse potest. Primo quidem, quia aer non est
huiusmodi accidentiū susceptiuus. Secundo, quia
huiusmodi accidentia nō sunt ubi est aer: quinim-
mo ad motum harum specierum, aer depellitur.
Tertio, quia accidentia non transeunt de subiecto
in subiectum, ut scilicet idem accidens numero,
quod primo fuit in uno subiecto, postmodū fiat
in alio: accidens enim numerum accipit a subie-
cto, unde non potest esse, q̄ idem numero manēs,
sit quę in hoc, quandoq; in illo subiecto. Quar-
to, quia cum aer nō spoliatur accidentibus proprijs,
simul haberet accidentia propria, & aliena: nec po-
test dici, quod hoc fiat miraculose uirtute cōsecra-
tionis: quia uerba consecrationis hoc non signifi-
cant, quę tñ non efficiunt, nisi suū significatum: &
ideo relinquunt, q̄ accidentia in hoc sacramento,
manent sine subiecto: quod quidem uirtute d di-
uina fieri potest: eum enim effectus magis dependeat
a causa prima, quā a causa secunda, Deus qui est
prima causa substantię, & accidentis, per suam infi-
nitā uirtutem conseruare potest in esse accidens, sub-
tracta substantia, per quam conseruabatur in esse
sicut per propriam causam: sicut et alios effectus
naturalium causarum potest producere sine natu-
ralibus causis: sicut humanum corpus formauit
in utero Virginis, sine uirili semine.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ nihil prohibet
aliquid esse ordinatum secundum cōem legem na-
turę, cuius tamen contrarium est ordinatum fm
speciale priuilegium gratię, ut patet in resuscitatio-
ne mortuorum, & in illuminatione cęcorū: prout
etiam in rebus humanis quędam aliquibus con-
ceduntur ex speciali priuilegio præter legem com-
munem: & ita et licet sit secundum communem
naturę ordinem, q̄ accidens sit in subiecto, ex spe-
ciali tamen ratione secundum ordinem gratię, acci-
dentia sunt in hoc sacramento sine subiecto, pro-
pter rationes supra inductas. *

AD SECVNDVM dicendū, q̄ cum ens non sit ge-
nus, hoc ipsum quod est esse, non potest esse essentia
substantię, uel accidentis: nō est ergo definitio sub-
stantię, ens per se sine subiecto: nec definitio acci-
dentis, ens in subiecto: sed quidditati seu essentia
substantię competit habere esse non in subiecto:
quidditati autem siue essentię accidentis competit
habere esse in subiecto: in hoc autem sacramento
non datur accidentibus, q̄ ex ui suę essentię nō
sunt in subiecto, sed ex diuina uirtute sustentante:
& ideo non desinunt esse accidentia: quia nec se-
paratur ab eis definitio accidentis, nec competit
eis definitio substantię.

AD TERTIVM dicendum, q̄ huiusmodi acciden-
tia acquisierunt esse indiuiduum in substantia pa-
nis, & uini: quia conuersa in corpus & sanguinem
Christi, remanent uirtute diuina accidentia in illo
esse indiuiduato, quod prius habebant: unde sunt
singularia & sensibilia.

AD QVARTVM dicendum, q̄ accidentia huiusmodi,
manente substantia panis, & uini, nō habebāt ipsa
esse nec alia accidentia, sed subiecta corū habebant
huiusmodi esse per ea: sicut nix est alba per albedinem,
sed post consecrationem ipsa accidentia, quę
remanent,

In corp.

App. lib. 1. c. 2.

Lib. 1. ar. 3. q. 1.

Vtrum species, que remanent in hoc sacramento possint immutare aliquid extrinsecum.

4. dist. ca. q. r. ar. 1. q. 1. & 2.

Ar. r. huius quæsit.

q. 75. art. 2. & 6.

Lib. 3. text. 31. 74. 121. tom. 2.

Ar. r. huius quæsit. ad 3.

D. 65.

D. 92.

AD TERTIVM sic proceditur. Vt, q species, que remanent in hoc sacramento, nō possint immutare aliquid extrinsecū. Probatur enim 7. phy. q forma, que sunt in materia, fiunt à formis, que sunt in materia, non autem à formis, que sunt sine materia, eo q simile agit sibi simile: sed species sacramentales sunt species sine materia: quia remanent sine subiecto, vt ex dictis patet. † non ergo possunt immutare materiam exteriorē, inducēdo aliquam formam.

¶ 2. Præter. Cessante actione principalis agentis, necesse est, quod cesset actio instrumenti: sicut quiescente fadro, non mouetur martellus: sed omnes formæ accidentales agunt instrumentaliter in virtute formæ substantialis tanquam principalis agentis: cum ergo in hoc sacramento non remaneat forma substantialis panis, & vini, sicut supra habitum est, * videtur q formæ accidentales remanētes, agere non possint ad immutationem exterioris materiae.

¶ 3. Præter. Nihil agit ultra suam speciem, quia effectus non potest esse potior causa: sed species sacramentales omnes sunt accidentia: non ergo pnt exteriorē materiam immutare, ad minus ad formam substantialem.

SED CONTRA est, q si non possent immutare exteriora corpora, non possent sentiri: sentitur enim aliquid per hoc, q immutatur sensus à sensibili, vt dicitur 2 de Anima. *

RESPON. Dicendum, q quia vnumquodq agit, in quantum est ens actu, consequens est, q vnumquodq sicut se habet ad esse, ita se habeat ad agere: quia igitur snt prædicta, * speciebus sacramentis, datum est diuina virtute, vt remaneant in suo esse quod habebant, substantia panis, & vini existēte, consequens est, q etiam remaneant in suo agere: & ideo omnem actionem quam poterant agere, substantia panis, & vini existente, possunt etiā agere, substantia panis, & vini trāunte in corpus & sanguinem Christi: vnde non est dubium, quod possunt immutare exteriora corpora.

AD PRIMVM ergo dicendū, q species sacramentales, licet sint formæ sine materia existentes: retinēt tamen idem esse, quod habebant prius in materia: & ideo secundū suum esse assimilantur formis, que sunt in materia.

AD SECVNDVM dicendū, quod ita actio formæ accidentalis dependet ab actione formæ substantialis, sicut esse accidentis dependet ab esse substantiæ: & ideo sicut diuina virtute datur speciebus sacramentalibus, vt possint esse sine substantia, ita datur eis, vt possint agere sine forma substantiali, virtute Dei, à quo sicut à primo agente dependet omnis actio formæ, & substantialis, & accidentalis.

AD TERTIVM dicendū, q immutatio, que est ad formā substantialem, non fit a forma substantiali immediate, sed medianrib. qualitatibus actiuis, & passiuis, que agunt in virtute formæ substantialis: hæc aut virtus instrumentalis conseruatur in speciebus sacramentalib. diuina uirtute, sicut & prius erat: & ideo possunt agere ad formam substantialem instrumentaliter: per quem modū aliquid potest agere ultra suam speciem, d non quali virtute propria, sed virtute principalis agentis.

Vtrum species sacramentales possint corrumpi.

¶ Subv. Quæstio 77. Artic. 4.

IN ar. 4. vbi de corruptione horū accidentium agitur per se ipse caute Auditor loqui de eorū accidentium corruptione per modum termini. Et hoc tam cum corruptione: ut quasi ad corruptionem subiecti, hoc est sicut corruptio per se ad corruptionem subiecti, quam cum corrupuntur directe seu p se hoc enim percipiendo, clara reddetur litera tam corpore, quam in ratione ad primiti vbi separationem formæ à materia, quasi per accidens in termino corruptionis ponit: quia annectit dicta separationem perditioni sui esse materia. hinc enim surgit, q quia esse illud & sequestratum a materia est corruptibile, vt prius: quia retinet naturā priorē vt terminare corruptionē possit, sine leparatione formæ à materia, que nō est, & similiter, quia in ultimo esse sic separatur, & separati conseruatur, vt propriū erat, & conforme subiecto, puta panis, vel vini, ita potest terminare corruptionē, quasi ad corruptionem subiecti sicut prius, vt in corpore ariculi dicitur.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod species sacramentales corrumpi non possint. Corruptio enim accidit per separationem formæ à materia: sed materia panis non remanet in hoc sacramento, sicut ex supra dictis patet: † ergo huiusmodi species nō possunt corrumpi.

¶ 2. Præter. Nulla forma corrumpitur nisi per accidēs, corruptio subiecto: unde forme per se subsistentes, incorruptibiles sūt, sicut patet in subsistētijs spiritibus: sed species sacramentales sunt forme sine subiecto: ergo corrumpi nō possunt.

¶ 3. Præter. Si corrupuntur, aut hoc erit naturaliter, aut miraculose: sed non naturaliter, quia nō est ibi assignare aliquid corruptionis subiectum, quod maneat corruptione terminata: similiter est nec miraculose: quia miracula, que sunt in hoc sacramento, fiunt uirtute consecrationis, per quam species sacramentales conseruantur, nō est autem idem causa conseruationis, & corruptionis: ergo nullo modo species sacramentales corrumpi possunt.

SED CONTRA est, quod sensu deprehenditur, hostias consecratas putrefieri, & corrumpi.

RESPON. Dicendum, quod corruptio est motus ex esse in non esse: dictum est autem supra, * quod species sacramentales retinēt idem esse quod prius habebant, substantia panis, & vini existente: & ideo sicut esse horum accidentium poterat corrumpi, substantia panis, & vini existente, ita etiam potest corrumpi, illa substantia abente: poterat autem huiusmodi accidentia primo corrumpi dupliciter: uno modo per se, alio modo per accidens. Per se quidem, sicut per alterationem qualitatum, & augmentum, uel diminutionem quantitatis, non quidem per modum augmenti, vel diminutionis, qui inuenitur in solidis corporibus animatis, qualia non sunt substantia panis, & vini, sed per additionem, uel diuisionem: nam sicut dicitur tertio Metaphysic. per diuisionem una dimensio corrumpitur, & fiunt due, per additionem autem e conuerso ex duabus fit una: & per hunc modum manifeste possunt corrumpi huiusmodi accidentia post consecrationem: quia & ipsa quantitas dimensua remanens, potest diuisionem, & additionem recipere, & cum sit subiectum qualitatum sensibilibus, sicut dictum est, * potest etiam esse subiectum alterationis earum, puta si alteretur color aut sapor panis aut vini. Alio modo, poterat corrumpi per accidēs, per corruptionē subiecti, & hoc modo potest corrumpi

Inlar. 1. & 4. dist. 1. art. 1. q. 1. & 4. ca. 4. ca. 4.

q. 75. art. 2.

Ar. 1. art. 6.

Ar. 2. huius quæsit.

rumpi et post consecrationem: quamvis enim subiectum non remaneat, remanet tamen esse, quod habebant huiusmodi accidentia in subiecto, quod quidem est proprium, & conforme subiecto, & ideo huiusmodi potest corrumpi a contrario agente, sicut corrumpitur substantia panis, vel vini, quae non corrumpitur nisi praecedente alteratione circa accidentia. Distinguendum tamen est inter utramque praedictarum corruptionum: quia cum corpus Christi, & sanguis succedant in hoc sacramento substantiae panis, & vini, si fiat talis immutatio ex parte accidentium, quae non sufficeret ad corruptionem panis, & vini, propter talem immutationem non definit corpus, & sanguis Christi esse sub hoc sacramento, siue fiat immutatio ex parte qualitatis, puta cum modicum immutatur color aut sapor panis, vel vini, siue ex parte quantitatis: sicut cum dividitur panis aut vinum in tales partes, quae adhuc in eis possit saluari natura panis aut vini. Si vero fiat tanta immutatio, quae fuerit corrupta substantia panis aut vini non remanent corpus, & sanguis Christi sub hoc sacramento, & hoc siue ex parte qualitatum, sicut cum ita immutatur color, & sapor & aliae qualitates panis, & vini, quae nullo modo possent compati naturam panis aut vini, siue etiam ex parte quantitatis, puta si pulverizetur panis, vel vinum in tam minutas partes dividatur, ut iam non remaneat species panis, vel vini.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ad corruptionem per se pertinet, quod auferat esse rei, unde inquantum esse alicuius formae est in materia, consequens est, quod per corruptionem separatur forma a materia: si vero huiusmodi esse non esset in materia, simile tamen ei quod est in materia, posset per corruptionem auferri etiam materia non existente: sicut accidit in hoc sacramento, ut ex dictis patet.

AD SECUNDUM dicendum, quod species sacramentales, licet sint formae non in materia: habent tamen esse quod prius in materia habeoant.

AD TERTIUM dicendum, quod corruptio illarum specierum non est miraculosa, sed naturalis: praesupponit tamen miraculum, quod est factum in consecratione, scilicet quod illae species sacramentales retineant esse sine subiecto, quod prius habebant in subiecto: sicut & caecus miraculose illuminatus, naturaliter videt.

Super Quaestiois
LXXVII. articulum
quintum.

ARTICVLVS V.

Utrum ex speciebus sacramentalibus aliquid possit generari.

AD QUINTUM sic proceditur. Videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari. Quod enim generatur, ex aliqua materia generatur: ex nihilo enim nihil generatur, quamvis ex nihilo fiat aliquid per creationem: sed speciebus sacramentalibus non tubest aliqua materia nisi corporis Christi, quod est incorruptibile. ergo videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari.

¶ 2. Praeterea. Ea, quae non sunt unius generis, non possunt ex se inuicem fieri: non enim ex albedi-

ne fit linea: sed accidens & substantia differunt genere. cum ergo species sacramentales sint accidentia, videtur quod ex eis non possit aliqua substantia generari.

¶ 3. Praeterea. Si ex eis generetur aliqua substantia corporea, illa substantia non erit sine accidente. si ergo ex speciebus sacramentalibus generetur aliqua substantia corporea, oportet quod ex accidente generetur substantia & accidens, duo scilicet ex uno, quod est impossibile. ergo impossibile est, quod ex speciebus sacramentalibus aliqua substantia corporea generetur.

SED CONTRA est, quod ad sensum uideri potest ex speciebus sacramentalibus aliquid generari, uel cineres, si comburantur, uel uermes, si putrescant, uel pulueres, si conterantur.

RESPON. Dicendum, quod cum corruptio unius sit generatio alterius, ut dicitur in 1. de generatione, necesse est quod ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur, cum corrumpatur, ut dictum est. non enim sic corrumpuntur, ut omnino dispereant, quasi in nihilum redigantur, sed manifeste aliquid sensibile eis succedit: quomodo autem ex eis aliquid generari possit, difficile est uidere. manifestum est enim quod ex corpore & sanguine Christi, quae ibi ueraciter sunt, non generatur aliquid, cum sint incorruptibilia: si autem substantia panis, aut uini remaneret in hoc sacramento, uel eorum materia, facile esset assignare, quod ex eis generatur illud sensibile, quod succedit, ut quidam potuerunt: sed hoc est falsum, ut supra habitum est. & ideo quidam dixerunt, quod ea quae generantur, non sunt ex speciebus sacramentalibus, sed ex aere circumstante: quod quidem multipliciter apparet esse impossibile. Primo, quia ex eo generatur aliquid, quod prius alteratum & corruptum apparet: nulla autem alteratio uel corruptio prius apparuit in aere circumstante: unde ex eo uermes, uel cineres non generantur. Secundo, quia natura aeris non est talis, quod ex eo per tales alterationes talia generentur. Tertio, quia potest contingere in magna quantitate hostias consecratas comburi uel putrescere: nec esset possibile tamen de corpore terreno ex aere generari, nisi magna & ualde sensibili inspissatione aeris facta. Quarto, quia idem potest accidere corporibus solidis circum-

non fuerit factum in operibus sex dierum. nam creatio antiquum opus est, & continue admiscetur in generatione hominis. Auctori autem haec uia non placet, ut patet in corpore huius articuli. quia ex ipsa consecratione non est, ut materia creetur uel recreetur: & propterea tenet aliam uiam, scilicet quod per modum conuersionis seu transitionis quantitas transit in materiam, ita quod uirtute primi miraculi datum est quantitati, ut sit uicemateria durante sacramento, & in termino sacramenti, hoc est in primo non esse sacramenti, sit uere materia quemadmodum in politico princeps uenico imperio constitueret aliquem proconsulem uiuente consule, ita quod in obitu consulis sit consul. Nec propterea putes sentire Auctorem, quod agens naturale, faciat de dimensionibus materiam, hoc enim stultum est: quoniam agens naturale non facit primum subiectum lux actionis, sed supponit illud: sed perspicuum est, quod agens naturale agit in vicemateriam, disponendo illam tamquam si esset materia ad formam substantiae generandae, & hoc usque ad instantem generationis exclusiue. In instanti autem generationis, quod est primum non esse sacramenti, dimensio, actione diuina, uirtute primi miraculi transit in materiam dispositam pro forma illa, ac si praefuisset, & sic in eodem instanti naturale agens introducit in illam, formam substantialem cum quantitate simili priori immediate ante illud existenti. Et sic inueniuntur consonate omnia reliquis generationibus naturalibus: nam naturale agens generando, & agit in quantum usque ad instantem generationis, & in instanti generatur.

Lib. 1. textus
17. tom. 2.

art. precep.

q. 75. art. 4.
& 2.

Tertia S. Thoma.

11 4 nota.

¶ Articulus in quo
dicuntur omnia supra
dicta continentur,
adverte in ratione
adtertium, tres esse
opiniones de modo
quo in instanti
generationis noue sub-
stantia ex speciebus
sacramentalibus fit
materia, uel per crea-
tionem, uel per re-
parationem, uel con-
uersionem. Et multi-
quidem tenent, quod
per creationem re-
dit materia, & ratio
affertur a Petro de
Pal. quia nullum fit
propterea opus no-
uum, quod scilicet

nerationis attingit nudam essentiam materiae, educendo de illa formam substantialem, & generando compositum de genere substantiae, aut cum vicepanem, ut sic semper generatio vnius sit corruptio alterius, & e contra. Ultra autem rationem allatam ab Auctore, in promptu est alia ratio, scilicet quia idem debet esse patiens, & quod passum est in generatione substantiali nam eadem materia est, quae disponitur ad formam ignis, & quae recipit illam. Sed in alias opiniones non est idem quod patitur, & quod passum est, nam patitur species sacramentalis, & passum de foris venit per creationem, vel reparationem. Secundo haec autem via idem est patiens, & quod passum est: nam patiens est dimensio, ut vice materia, & quod passum est, est ipsamet dimensio vera materia.

Ad rationem autem pro altera opinione dicendum est, quod si istam viam minus ponitur de nouitate, imo ponitur res similitima miraculo transubstantiationis: quoniam transitus dimensionis vice materiae in veram materiam facillimus est, vtpote de vno proportionali in aliud, & ut dictum est, non est opus nouum, supposita transubstantiatione panis in corpore Christi. Praeulet autem nostra haec opinio ex alio capite in litera allato: quia si nihil ponitur quod ex vi primi miraculi non fiat, & hoc potissimum erat considerandum. Nec fallaris in refutatione aliarum opinionum, dum in corpore huius articuli legis multa asserta impossibilia, quae secundum Auctoris doctrinam possunt per diuinam omnipotentiam fieri: oportet siquidem memorem esse consuetudinis Auctoris: consuevit siquidem in quolibet genere loqui, & iudicare, & asserere secundum ordinem illius generis. Et propterea cum tractetur hic de sacramentis, possibile, vel impossibile ceniet, & asserit secundum ordinem sacramentalem, ut etiam superius diximus, secundum quem ordinem dicitur, quod annihilatum non potest redire, & similiter quod corpus Christi non potest conuerri in substantiam panis, & vini: non sit ergo sollicitus, ut respondeas obiectionibus Auctoris, quod contradicatur sibi, aut quod abbreviet diuinam omnipotentiam, tamquam desicientem in potentia conuersiua corporis Christi in panem: docuit enim Auctor superius posse Deum conuere quodcumque ens creatum in quodcumque aliud creatum, propter communionem in entitate creata, &c.

Circa praedicta superest adhuc dubium a Scoto tractatum circa rarefactionem specierum sacramentalium, an si noua illa quantitas seu quantitas particula, quae per rarefactionem fit, sit naturaliter a naturali agente appareat enim hoc impossibile: tum, ex parte actionis, quia nulla actio naturalis agentis est sine subiecto: huiusmodi autem actio, quae fit noua quantitas, est sine subiecto: tum, ex parte rei actae, quia nullum agens naturale producit formam sine subiecto omnino, quantitas autem illa omnino caret subiecto: tum, ex parte ordinis: quia tota raritas est per se terminus illius alterationis, habet pro proprio subiecto totam quantitatem, sicut pars partem, ergo tota raritas praesupponit totam quantitatem: ergo illa quantitas est prius naturaliter maior, quam ista raritas sit inducta, non est ergo quantitas illa ab agente naturali, tum, ex parte agentis naturalis, quia agens naturale, naturaliter requirit patiens, ut

concentram materialem receptiuam formae seu actus, qui fit: non est ergo abies miraculo nouo, quod agens naturale agit sine materia, aut cum vice materia. Et concludit Scotus oportere dicere, vel quod quantitas ista non fit ab agente creato, vel quod agens creatum possit agere sine passio, in quod agit, & sic patens quod si agens non sit in hoc, sed in vi de substantia panis redeat, manifestum est enim ex supra dictis, quod manentibus speciebus panis, & vini, manet corpus, & sanguis Christi, quae non sunt simul cum substantia panis, & vini in hoc sacramento, sed praehabita, unde de substantia panis, & vini non potest redire, speciebus sacramentalibus manentibus: similiter et nec eis cessantibus: quia iam substantia panis, & vini est sine propriis accidentibus, quod est impossibile. Nisi forte dicatur, quod in ipso ultimo instanti corruptionis specierum redit, non quidem substantia panis, & vini, quia illud idem instans est, in quo primo habent esse substantiae generatae ex speciebus, sed materia panis, & vini, quae magis de nouo creata diceretur, quod rediens, proprie loquendo, & secundum hoc, possit sustinere praedicta positio. Vtrum, quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculose aliquid accidat in hoc sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est, quod materia creetur, vel redeat, melius videtur dicendum, quod in ipsa consecratione miraculose datur quantitas, quae extendat quantitatem, & propterea quantitas noua est abique hoc, quae fit secundum veram philosophiam. Et simili modo species vnius in euersione, si a sele vel igne rarefiant, extenditur quantitas conuectue a rarefactione.

Ad primam autem obiectionem in oppositum, iam patere potest responsio, quod nulla est opus actione sine subiecto: quoniam sola rarefactio sufficit rarefactionem autem est subiectum in quantitate, in qua est raritas.

Ad secundam vero ex eadem radice respondetur, quod licet forma, quae fit ab agente naturali, fiat in subiecto: quod tamen conuenit ex actione agentis naturalis, eundem potest modum essendi habere, quem habet subiectum, in quod tale agens agit. Et propterea si quantitas, quae rarefactione extenditur, est in subiecto, noua etiam particula erit in subiecto, & similiter si quantitas, quae rarefactione extenditur, non est in subiecto, sed est vice subiectum, particula quoque noua erit sine subiecto, & vice subiectum, quoniam quantitas est patiens in huiusmodi alteratione nec intelligas particulam quantitatis nouam esse sine subiecto ex nouo miraculo, vel ex hoc, quod conuenit quantitati praesistenti: sed hoc, quod educitur de potentia dimensionis vice materiae, ipsa vice materia permanente. Ex vi siquidem primi miraculi, sicut datum est quantitati non solum sustinere praesentia accidentia, sed et omnia possibilis educi de substantia conuersa, ipsa manente, ita datum esse oportet, ut separata existat quantumcumque, extensa, quanta afficere possit conuersam substantiam, si subiectum: unde si species vini instantur rarefactio, ut vini substantia tantae extensionem non sufficeret, desineret sacramentum, & noua substantia generaretur.

Ad tertiam dicitur, quod ordo naturae est multiplex, iuxta multiplex causarum genus, & propterea licet quantitas sine noua, siue antiqua, sit secundum ordinem causae materialis prior raritate, ut recipiens prius dicitur receptio, sed tamen ordinem causae tam finalis quam formalis, quam agentis raritas est prior: prius n. intendit rarefacere raritatem, qui extensio-

stantibus. (pura ferro aut lapidibus) quae integra remanent post praedictorum generationem, unde haec positio stare non potest: quia contrariatur ei, quod ad sententiam apparet, & ideo alij dixerunt, quod redit substantia panis, & vini in ipsa corruptione specierum: & sic ex substantia panis, & vini redeunte generantur cineres, aut vermes, aut aliquid huiusmodi: sed haec positio est impossibile. Primo quidem, quia si substantia panis, & vini, conuersa est in corpus, & sanguinem Christi, ut supra habitum est, non potest substantia panis aut vini redire, nisi corpore aut sanguine Christi iterum conuersio in substantiam panis, vel vini, quod est impossibile: sicut si aer sit coactus in ignem, non potest aer redire, nisi iterum ignis conuertatur in aerem: si vero substantia panis aut vini sit annihilata, non potest iterum redire: quia quod in nihilum decidit, non redit idem numero: nisi forte dicatur redire praedicta substantia, quia Deus de nouo creat aliam nouam substantiam loco primae. Secundo, ut hoc esse impossibile: quia non est dare, quod sub-

stantiam panis, & vini, quae magis de nouo creata diceretur, quod rediens, proprie loquendo, & secundum hoc, possit sustinere praedicta positio. Vtrum, quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculose aliquid accidat in hoc sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est, quod materia creetur, vel redeat, melius videtur dicendum, quod in ipsa consecratione miraculose datur quantitas, quae extendat quantitatem, & propterea quantitas noua est abique hoc, quae fit secundum veram philosophiam. Et simili modo species vnius in euersione, si a sele vel igne rarefiant, extenditur quantitas conuectue a rarefactione.

Ad primam autem obiectionem in oppositum, iam patere potest responsio, quod nulla est opus actione sine subiecto: quoniam sola rarefactio sufficit rarefactionem autem est subiectum in quantitate, in qua est raritas.

Ad secundam vero ex eadem radice respondetur, quod licet forma, quae fit ab agente naturali, fiat in subiecto: quod tamen conuenit ex actione agentis naturalis, eundem potest modum essendi habere, quem habet subiectum, in quod tale agens agit. Et propterea si quantitas, quae rarefactione extenditur, est in subiecto, noua etiam particula erit in subiecto, & similiter si quantitas, quae rarefactione extenditur, non est in subiecto, sed est vice subiectum, particula quoque noua erit sine subiecto, & vice subiectum, quoniam quantitas est patiens in huiusmodi alteratione nec intelligas particulam quantitatis nouam esse sine subiecto ex nouo miraculo, vel ex hoc, quod conuenit quantitati praesistenti: sed hoc, quod educitur de potentia dimensionis vice materiae, ipsa vice materia permanente. Ex vi siquidem primi miraculi, sicut datum est quantitati non solum sustinere praesentia accidentia, sed et omnia possibilis educi de substantia conuersa, ipsa manente, ita datum esse oportet, ut separata existat quantumcumque, extensa, quanta afficere possit conuersam substantiam, si subiectum: unde si species vini instantur rarefactio, ut vini substantia tantae extensionem non sufficeret, desineret sacramentum, & noua substantia generaretur.

Ad tertiam dicitur, quod ordo naturae est multiplex, iuxta multiplex causarum genus, & propterea licet quantitas sine noua, siue antiqua, sit secundum ordinem causae materialis prior raritate, ut recipiens prius dicitur receptio, sed tamen ordinem causae tam finalis quam formalis, quam agentis raritas est prior: prius n. intendit rarefacere raritatem, qui extensio-

nem

nem

nem concomitantē. Nec est verū simpliciter & absolute, q̄ rarefactio seu raritas que fit, præsupponat maiorem quantitatem quamvis hoc fit verū in quid, hoc est cū ista additione s̄m ordinē causæ materialis. Nam simpliciter & absolute loquendo, extenso quantitas præsupponit rarefactionem, sicut consequens id, ad quod sequitur. Et rur̄ us simpliciter & absolute, dicendum est q̄ raritas, quæ fit, cū fit, fertur secum receptivum s̄m, s̄. maiorē quantitatem, & hoc sicut rarefactio fit in materia substantia siue in vice substantia.

Ad quartam dicitur fallum esse, q̄ opus sit nouo miraculo ad hoc, q̄ agens naturale naturaliter agat in vice subiectum seu materiam: nihil. n̄ refert ex parte agentis, an subit verum subiectum, aut aliquid æquivalens; qm̄ de æquivalentibus eadem est ratio, & idē est iudicium. Et propterea cum dicitur, agens naturale naturaliter requirere materiam concouantē, subintelligitur vel aliquid æquivalentis: qm̄, ut dictum est, par est ratio & iudicium de æquivalentibus. Et hæc de tota hac questione dicta sufficiant.

dimensione panis & vini, quod sit primū subiectum subsequētium formarum. hoc autem est proprium materiae: & ideo ex consequenti datur prædicta quantitas dimensione omne illud, quod ad materiam pertinet. & ideo quicquid posset generari ex materia panis vel vini, si adesset, totum posset generari ex prædicta quantitate dimensione panis vel vini: non quidem nouo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ quamuis non sit ibi materia, ex qua aliquid generetur: quantitas tamen dimensione supplet vicem materiae, ut dictum est.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ illæ species sacrales, sunt quidem accidentia: habent tamen actū & vim substantia, ut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, q̄ quantitas dimensione panis & vini retinet naturā propriam, & accipit miraculose vim & proprietatē substantia. & ideo potest transire in utrumque, id est in substantiam & dimensionem.

ARTICVLVS VI.

Utrum species sacramentales possint nutrire.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Vt q̄ species sacramentales non possint nutrire. Dicit enim Ambrosius in libro de sacramentis, non iste panis est, qui uadit in corpus, sed panis uitæ æternæ, qui animæ nostræ substantiam fulcit: sed omne qd̄ nutrit, uadit in corpus, ergo panis iste non nutrit, & eadem ratio est de uino.

¶ 2. Præterea. Sicut dicitur 2. 7. de generatione, ex eis dē nutritur, ex quibus sumus. species autem sacramentales sunt accidentia, ex quibus homo non constat: non enim accidens est pars substantia. ergo videtur, q̄ species sacramentales nutrire non possint.

¶ 3. Præterea. Philosophus 2. * de Anima dicit, quod alimentum nutrit, prout est substantia quædā, auget aut prout est aliquid quantum: sed species sacrales non sunt substantia. ergo non possunt nutrire.

SED CONTRA est, qd̄ Apostolus 1. Cor. 11. loquens de hoc sacramento, dicit, alius quidem elurrit, alius autem ebrius est. ubi dicitur glo. quod notat illos, qui post celebrationem sacri mysterij, & consecrationem panis, & vini, suas oblationes uendicabant, & alijs non communicantes, soli sumebant, ita ut inde etiam inebriarentur: quod quidem non posset contingere, si sacramentales species non nutrent, ergo species sacramentales nutriunt.

RESPON. Dicendum, q̄ hæc quæstio difficultate non habet, præcedenti quæstione soluta: ex hoc enim (ut dicitur 2. de Anima) * cibis nutrit, quod conuertitur in substantiam nutriti. dictum est autem, q̄ species sacramentales possunt conuerti in sub-

Astantiam aliquam, quæ ex eis generatur. per eandē autem rationem possunt conuerti in corpus humanum, per quam possunt conuerti in cineres uel in uermes: & ideo manifestum est, quod nutriunt. quod autem quidam dicunt, quod non uere nutriunt, quasi in corpus humanum conuertantur, sed reficiunt & confortant quadam sensuum immutatione (sicut homo confortatur ex odore cibi, & inebriatur ex odore uini) ad sensum patet esse falsum: talis enim refectio non diu sufficit homini, cuius corpus propter continuam deperditionē restauratione indiget: & tamen homo diu sustentari potest, si hostias & uinum consecratum sumeret in magna quantitate. Similiter etiam non potest stare, quod quidam dicunt, quod species sacramentales nutriunt, propter formam substantialem panis & vini, quæ remanet: tum, quia non remanet, ut supra * habitum est: tum quia non est actus forme nutrire, sed magis materie, quæ accipit formam nutriti, recedente forma nutriti. unde dicitur * in 2. de Anima, quod nutrimentum in principio est dissimile, in fine autem simile.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod facta consecratione dupliciter potest dici panis in hoc sacramento. vno modo ipse species panis, quæ retinet nomen prioris substantia, ut Greg. * dicit in hom. paschali. alio modo, potest dici panis ipsum corpus Christi, quod est panis mysticus de celo descendens. Ambrosius ergo cum dicit, quod iste panis non transit in corpus, accipit panem secundo modo: quia. s. corpus Christi non conuertitur in corpus hominis, sed reficit mentem eius, non autem loquitur de pane primo modo dicto.

AD SECUNDVM dicendum, q̄ species sacramentales etiam non sint ea, ex quibus corpus hominis constat, tamen in ea conuertuntur, sicut dictum est.

AD TERTIVM dicendum, quod species sacramentales, quamuis non sint substantia, habent tamen uirtutem substantia, sicut dictum est.

ARTICVLVS VII.

Utrum species sacramentales frangantur in hoc sacramento.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur quod species sacramentales non frangantur in hoc sacramento. dicit enim Phil. * 4. Meteor. quod corpora dicuntur frangibilia propter determinatam dispositionem pororum, quod non potest attribui sacramentalibus speciebus. ergo sacramentales species non possunt frangi.

¶ 2. Præterea. Fractionem sequitur sonus: sed species sacramentales non sunt sonabiles: dicit enim Phil. 1. 2. de Anima, quod sonabile est corpus durum, habens superficiem lenem. ergo species sacramentales non franguntur.

¶ 3. Præterea. Eiusdem uidetur esse, manducari, frangi, & masticari: sed uerum corpus Christi est quod manducatur, secundum illud Ioan. 6. Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem. ergo corpus Christi est, quod frangitur & masticatur. unde & in confessione Berengarij dicitur, consentio sancte Romanæ Ecclesie, & corde & ore pfitor panem & uinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem uerum corpus & sanguinē Christi esse, & in ueritate manibus sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus arceri. non ergo fractio debet attribui sacramentalibus speciebus.

Li. 2. de anima, tex. 45. to. a.

Q. 75. ar. 6.

Li. 2. de anima, tex. 45. to. a.

Refertur de consec. di. 2. c. species.

Loco citato in arg.

In corp. art.

Ibid.

4. dist. 10. ar. 1. ad 1. & dist. 12. q. 1. ar. 3. q. 1. & 2. & 4. contra. c. 67. & op. 2. c. 8 & 1. cor. 11. c. 5. Lib. 4. i. sum. ma 3. cap. 2. ante med.

Li. 2. ex text. 77. & 78. to. 5.

De consec. dist. 2. c. ego Berengarij.

SED

SED CONTRA est, quòd fractio sit per diuisionē quanti: sed nullum quantum ibi diuiditur, nisi species sacramentales: quia neq; corpus Christi, quod est incorruptibile, neque substantia panis, quæ nō manet, * neque substantia uini, ergo species sacramentales franguntur.

Alias nō hē ly neq; substantia uini.

RESPON. Dicendum, quòd apud antiquos circa hoc multiplex fuit opinio. quidam enim dixerunt, quòd non erat in hoc sacramento fractio, secundum rei veritatem, sed solum secundum aspectum inuentium: sed hoc non potest stare: quia in hoc sacramento ueritatis sensus non decipitur circa ea, quorum iudicium ad ipsum p̄tinet, inter quæ est fractio, per quam ex uno fiunt multa: quæ quidem sunt sensibilia cōmunia, ut patet in lib. 1. de Anima. unde alij dixerunt, quòd erat quidē ibi uera fractio sine subiecto * existente: sed hoc etiā sensui contradicit: apparet enim in hoc sacramento aliquid quantum, prius unum existens, postea in multa partium, quòd quidem oportet esse subiectum fractionis. non autem potest dici, quòd ipsum corpus Christi uerum frangatur. primo quidem, quia est incorruptibile & impassibile: secūdo, quia est totum sub qualibet parte (ut supra habitū est) quòd quidem est contra rationem eius, quòd frangitur, unde relinquitur, quòd fractio sit sicut in subiecto in quantitate dimensionum panis, sicut & alia accidentia. & sicut species sacramentales sunt sacramentum corporis Christi ueri, ita fractio huiusmodi specierum est sacramentum dominicæ passionis, quæ fuit in corpore Christi uero.

Lib. 2. text. 44. & 13. r. 2. Alias nō hē ly exillēte.

Q. 76. ar. 3.

Art. 2. huius quest. ad 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, quòd sicut in speciebus sacramentalibus, remanet rarum & densum (ut supra dictum est) & ita etiam remanet ibi porositas, & per consequens frangibilitas.

AD SECVDVM dicendum, quòd densitatem sequitur duritia: & ideo ex quo in speciebus sacramentalibus remanet densitas, cōsequens est quòd remaneat ibi duritia, & per consequens sonabilitas.

AD TERTIVM dicendum, quòd illud, quòd manducatur in propria specie, ipsum & frangitur & masticatur in sua specie: corpus autem Christi non manducantur in sua specie: sed in specie sacramentali. unde & super illud Ioannis 6. Caro non prodest quicquam, dicit August. * hoc est intelligendum secundum illos, qui carnaliter intelligebant, carnem quippe sic intellexerunt, quomodo in caduere dilaniatur, aut in macello venditur: & ideo ipsum corpus Christi non frangitur, nisi secundum speciem sacramentalem. & hoc modo intelligenda est cōfessio Berengarij, ut fractio & attritio dentium referatur ad speciem sacramentalem, sub qua uere est corpus Christi.

Tract. 27. in Ioan. inter prin. & me. 10. g.

ARTICVLVS VI. I.

Utrum aliquis liquor possit uino consecrato commisceri.

DOCTAVM sic proceditur. Videtur quòd uino consecrato, non possit aliquis liquor misceri. omne enim quòd permiscetur alicui, recipit qualitatem ipsius: sed nullus liquor potest recipere qualitatem sacramentalium specierum: quia accidentia illa sunt sine subiecto, ut dictum est. * ergo uidetur, quòd nullus liquor possit permisceri speciebus sacramentalibus uini.

* Art. 1. huius quest.

¶ 2. Præter. Si aliquis liquor permisceatur illis speciebus, oportet quòd ex his fiat aliquid unum: sed non potest fieri aliquid unum, neque ex liquore

4. diff. 13. q. 1. art. 2. q. 6. & quolib. 10. ar. 3.

(qui est substantia) & speciebus sacramentalibus, quæ sunt accidentia: neque ex liquore & sanguine Christi, qui ratione suæ incorruptibilitatis, neque additionem recipit neque diminutionem. ergo nullus liquor potest admisceri uino consecrato.

¶ 3. Præter. Si aliquis liquor admisceatur uino consecrato, uidetur quòd etiam ipsum efficiatur consecratum: sicut aqua quæ admisceatur aquæ benedictæ, efficitur benedicta: sed uinum consecratum, est uere sanguis Christi: ergo etiam liquor permiscus esset sanguis Christi, & ita aliquid fieret sanguis Christi aliter, quam per consecrationē, quòd est inconueniens. nō ergo uino consecrato potest aliquis liquor permisceri.

¶ 4. Præter. Si duorum unum totaliter corrūpatur, non erit mistio, ut dicitur in primo * de Generatione: sed ad permissionem cuiuscumque liquoris, uidetur corrumpi species sacramentalis uini, ita quòd sub ea desinat esse sanguis Christi: tum, quia magnum & paruum sunt differentie quantitatis, & diuersificant ipsam, sicut album & nigrum, colorem: tum etiam, quia liquor permiscus, cum non habeat obstaculum, uidetur vndique diffundi per totum, & ita desinit ibi esse sanguis Christi, qui non est ibi simul cum alia substantia. non ergo aliquis liquor potest permisceri uino consecrato.

Lib. 2. text. 44. & 13. r. 2. Alias nō hē ly exillēte.

H SED CONTRA est, quòd ad sensum patet, alium liquorem uino permisceri posse post consecrationem, sicut & ante.

RESPON. Dicendum, quòd istius questionis ueritas manifesta est ex præmissis. dictum est enim supra, quòd species in hoc sacramento remanentes, sicut adipiscuntur uirtute consecrationis modum essendi substantiæ, ita etiam consequuntur modum agendi & patiendi: ut scilicet agere & pati possint, quicquid ageret uel pateretur substantia, si ibi præsens existeret. manifestum est autem, quòd si esset ibi substantia uini, liquor aliquis posset ei permisceri: huius tamen permissionis diuersus esset effectus, & secundum formam liquoris, & secundum quantitatem: si enim permisceretur aliquis liquor in tanta quantitate, quòd posset diffundi per totum uinum, totum fieret permiscum: quòd autem est commissum ex duobus, neutrum miscibile est: sed utrumque transit in quoddam tertium ex his compositum, unde sequeretur, quòd uinum prius existens, non remaneret, sed si liquor permiscus esset alterius speciei (puta si permisceretur aqua) solueretur species uini, & esset liquor alterius speciei. si autem esset eiusdem speciei liquor adiunctus (puta si uinum permisceretur uino) remaneret quidē eadem species, sed non remaneret idem numero uinum, quòd declarat diuersitas accidentium: puta si unum uinum esset album, & aliud rubeum. Si uero liquor adiunctus esset tam parua quantitas, quòd non posset perfundi per totū, non fieret totum uinum permiscum, sed aliqua pars eius, quæ quidem non remaneret eadem numero propter permissionem extraneæ materie: remaneret tamē eadem species, non solum si paruus liquor permiscus esset eiusdem speciei, sed etiam si esset alterius speciei: quia gutta aqua multo uino permista, transit in speciem uini, ut dicitur in primo * de Generatione. manifestum est autem ex prædictis, quòd corpus & sanguis Christi remanet in hoc sacramento, quandiu illæ species manent eadem numero: consecratur enim hic panis, & hoc uinum. unde si fiat tanta permissio liquoris cuiuscumque, &

Art. 1. & 2. huius quest.

Lib. 2. text. 44. & 13. r. 2. Alias nō hē ly exillēte.

Lib. 2. text. 44. & 13. r. 2. Alias nō hē ly exillēte.

A QVÆSTIO LXXVIII.

¶ Super Questionis 78. Artic. primum.

De forma sacramenti Eucharistiæ, in sex articulos diuisa.

DEINDE cõsiderandum est de forma huius sacramenti.

Et circa hoc quaruntur sex.

¶ Primo, Quæ sit forma huius sacramenti.

¶ Secundo, Vtrũ sit conueniẽs forma consecrationis panis.

¶ Tertio, Vtrũ sit conueniẽs forma consecrationis sanguinis.

¶ Quarto, De uirtute utriusque formæ.

¶ Quinto, De ueritate locutionis.

¶ Sexto, De cõparatione unius formæ ad aliam.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum hæc sit forma huius sacramenti, si, hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei.

AD PRIMVM sic proceditur.

Vt q̄ hæc non sit forma huius sacri, hoc est corpus meũ, & hic est calix sanguinis mei. Illa enim uerba uñr pertinere ad formam huius sacri, quib. Christus corpus suum & sanguinẽ consecrauit: sed Christus ante benedixit panem acceptum, & postea dixit, Accipite & comedite, hoc est corpus meũ (ut h̄r Marthæi 26.) & similiter fecit de calice. ergo prædicta uerba non sunt forma huius sacri.

¶ 2 Præt. Eusebius emissenus dicit, q̄ inuisibilis sacerdos uisibilis creaturas in suum corpus conuertit, dicens, Accipite, & comedite, hoc est corpus meũ. ergo totum hoc vñr pertinere ad formam huius sacramenti. & eadem ratio est de uerbis pertinentibus ad sanguinem.

¶ 3 Præt. In forma baptismi exprimitur persona ministri & actus eius, cum d̄r, Ego te baptizo: sed in præmissis uerbis, nulla sit mentio de persona ministri, nec de actu eius. ergo nõ est conueniẽs forma sacramenti.

¶ 4 Præt. Forma sacramenti sufficit ad perfectionem sacramenti: unde sacramentum baptismi quõque perfici potest solis uerbis formæ prolatis, omnibus alijs prætermisissis. si ergo prædicta uerba sunt forma huius sacramenti, uideretur q̄ aliquando posset hoc sacramentum perfici his solis uerbis prolatis, & omnibus alijs prætermisissis, quæ immissa dicuntur.

In r̄sione ad quartum primi articuli specialiter notandũ occurrit, q̄ Scotus in 8. dist. 4. in dubium ita uertit, qd̄ ambiguum relinquit, an sola uerba consecrationis prolata a sacerdote sufficiant hoc sacm, prætermisissis alijs, quæ in canone missæ continentur, motus r̄one in littera allata, q̄ uerba h̄mõj debet ex uerborũ significare hoc esse corp̄ Christi, alioquin nõ significarent qd̄ efficiat hoc sacm, sed prætermisissis alijs, hoc non significaret sed significaret hoc esse corpus sacerdotis ex uerborũ licet ex intentione significaretur esse corpus Christi. Scito igitur, dupliciter uerba hæc p̄ferri a sacerdote, si recitauerit & significatiue Et si ad recitationem spectet, opinio sequitur Scotus ab auctore improbatã r̄onabilis inuenitur, qm̄ non recitauerit hoc esse corpus Christi, nisi prærecitauerit Christum dixisse, hoc est corpus meũ, & quod ad hoc, i. recitationis uim procedit nõ adducta sed si uerba hæc significatiue solũ cõsiderent, cũ proferunt a sacerdote in p̄sona Christi, ex hoc ipso, q̄ sacerdos dicit ea in p̄sona Christi, significant hoc esse corpus Christi. Et cõparando hos duos modos proferendi adiuuicẽ, secundus p̄p̄derat primo, p̄p̄ duo: tum, quia recitauerit uerba tenent materialiter, tum, quia recitauerit sacerdos, nõ cõstitit in p̄sona Christi, sed recitat Christum cõsistentẽ. In cõcilio aut. Florent. sub Eugenio 1111. legitur hæc uerba, sacerdos in p̄sona Christi in hoc ipso quod intendit consecrare sacramentum, sufficit ad exprimendum ex uerborum, hoc esse corpus Christi, dicendo in p̄sona Christi, hoc est corp̄ meum. Et hac ratione motorus est auctor, ut patet in littera.

4. dist. 8. q. 5. art. 2. & 3.

Referent de conse. dist. c. quia corpus assumptum.

In arg. 1. p̄sta.

pertingat ad totum uinum consecratum, & fiat permixtum, erit aliud numero, & non remanebit ibi sanguis Christi: si uero fiat tam parua alicuius liquoris adiunctio, quod non possit diffundi per totum, sed usque ad aliquam partem specierum, desinet esse sanguis Christi sub illa parte uini consecrati, remanebit tamen sub alia.

AD PRIMVM ergo dicendũ, quod Innoc. III. dicit in quadam Decret. q̄ ipsa accidentia uinum appositum uidentur afficere: quia si aqua fuerit apposta, uini saporem assumit: contingit igitur accidentiã mutare subiectum, sicut & subiectum contingit accidentia permutare. cedit quippe natura, & uirtus supra cõsuetudinem operatur. hoc tamen non est sic intelligendum, quasi idem numero accidens, quod prius fuit in uino ante consecrationem, postmodum fiat in uino appposito: sed talis permutatio fit per actionem. nam accidentia uini remanentia, retinent actionem substantiæ secundum prædicta: & ita immutando, afficiunt liquorem appositum.

AD SECVDVM dicendum, quod liquor appositus uino consecrato, nullo modo miscetur substantiæ sanguinis Christi: miscetur tamen specibus sacramentalibus: ita tamen quod permissione facta, corrumpuntur prædictæ species, uel in toto, uel in parte, secundum modum quo supra dictum est, quod ex speciebus illis potest aliquid generari. & si quidem corrumpantur in toto, nulla iam remanet questio: quia iam totum erit uniforme. si autem corrumpantur in parte, erit quidem una dimensio secundum continuitatem quantitatis, nõ tamen una secundum modum essendi: quia una pars eius erit sine subiecto, alia erit in subiecto: sicut si aliquod corpus constituatur ex duobus metallis, erit unum corpus secundum rationem quantitatis, non tamen unum secundum speciem naturæ.

AD TERTIVM dicendum, quod sicut Innoc. III. dicit in Decretali prædicta, si post consecrationem calicis aliud uinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, neque sanguini commiscetur: sed accidentibus prioris uini commiscetur, corpori quod sub eis later, undique circumfunditur, non madidans circumfusum: quod quidem intelligendum est, quando non fit tanta permissio liquoris extranei, q̄ sanguis Christi designat esse sub toto: tunc enim dicitur undique circumfundi, non quia tangat sanguinem Christi, secundum eius proprias dimensiones, sed secundum dimensiones sacramentales, sub quib. continetur: nec est simile de aqua benedicta: quia illa benedictio nullam immutationem facit circa substantiã aquæ, sicut facit consecratio uini.

AD QVARTVM dicendum, quod quidam posuerunt, quod quantumcumque parua fiat extranei liquoris permissio, substantia sanguinis Christi desinit esse sub toto, & hoc ratione inducta: quæ tamen non cogit: quia magnum & paruum diuersificant quantitatem dimensionam, non quantum ad eius essentiam, sed quantum ad determinationem mensuræ. Similiter etiam liquor appositus, adeo potest esse paruus, quod sua paruitate impeditur, ne distendatur per totum, & non solis dimensionibus, quæ licet sint sine subiecto, tamen obstant alteri liquori, sicut & substantia, si ibi adesset secundum ea, quæ præmissa sunt.

2. 16.

3. 16.

In dicitur in h. p̄c.

In arg.